

Väärtused ja väärtuskasvatus koolieelses lasteasutuses

Pärje Ülavere

Tartu Ülikooli
eetikakeskuse lasteaedade
väärtuskasvatuse
konverents

Tartus 26.09.2019

Mis on väärtused?

Väärtused

Jeruusalemma Heebrea Ülikooli emeriitprofessor Shalom Schwartzi järgi on väärtused mõõdupuuks, mida inimesed kasutavad oma tegevuste valimiseks ja õigustamiseks ning inimeste (sealhulgas iseenda) ja erinevate sündmuste hindamiseks. Väärtustest lähtuvalt otsustatakse, mis on hea või halb, õige või vale, mis väärib tegemist või pigem vältimist. Väärtused mõjutavad inimeste suhtumist, käitumist ja tegevust ning on oluliselt seotud tunnetega (Schwartz, 1992).

**Mis on
väärtuskasvatus?**

Väärtuskasvatus

Kitsamas tähenduses on väärtuskasvatus protsess, mille käigus sisendamise, selitamise, arutluse ja refleksiooni abil kujundatakse sihipäraselt kellegi väärtushinnanguid ning laiemas tähenduses on väärtuskasvatus inimese väärtushinnangute, hoiakute ja iseloomu kujunemine tema keskkonna mõjul (Erelt et al., 2014, lk 469).

Väärtuskasvatuseks ei ole ühte kindlat meetodit, pigem võib siin korraga eksisteerida palju üksteisest sõltumatuid võimalusi, kuidas väärtuskasvatus toimub; esmalt see, kuidas koolieelse lasteasutuse pedagoogid teadlikult edendavad laste väärtuste õppimist ning ühtlasi on oluline teadvustada, et samal ajal on väärtused ka varjatult edastatud kogu õppeprotsessi käigus (Johansson, 2018; Puroila et al., 2016).

**Kas lapsed õpivad alati
neid väärtusi mida me
tahame neile õpetada?**

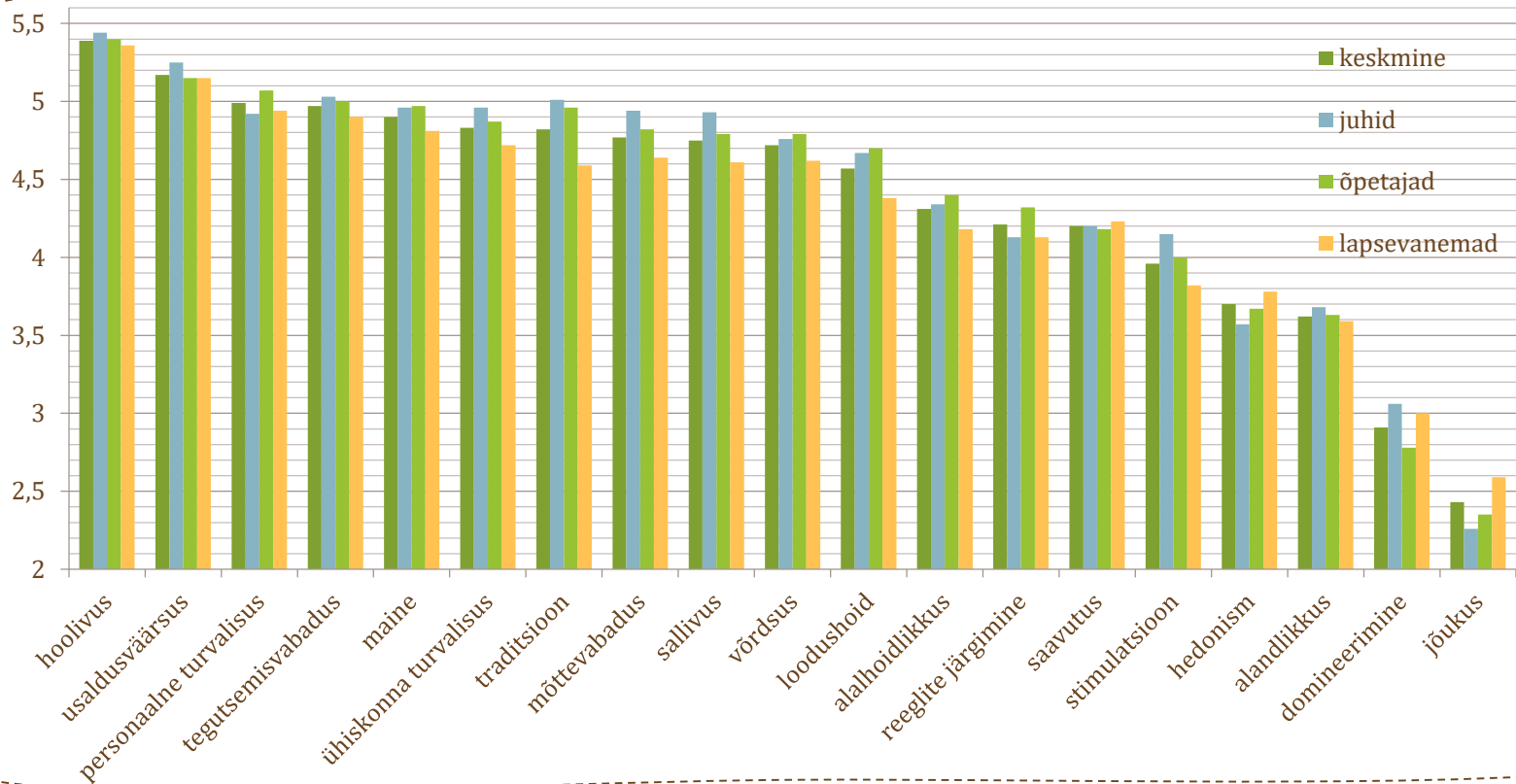

**Mis on tugitooli-
pedagoogika?**

Tugitoolipedagoogika

Soomes läbi viidud tegevusuuring keskendus hariduse ja inimelu põhiküsimustele: kuidas suhelda väikelastega dialoogis? kuidas olla hooliv õpetaja/hooliv lasteasutuse töötaja ning kuidas hoolivuse väärtused väljenduvad lasteasutuse igapäevases praktikas? Kui õpetajad reflekteerisid oma igapäevatöös, kuidas nad lapsi tegelikult kuulavad, siis nad leidsid, et katkestavad lapsi üsna sageli ning ei kuula kannatlikult seda, mida lapsed väljendavad. Pikka aega on vaadeldud õpetaja ja lapse suhet kui ühepoolset teadmiste edasiandmist õpetajalt lapsele, kuid antud tegevusuuringu käigus lasteasutuse töötajad teadvustasid seda tendentsi ning jõudsid järeldusele, et neil tuleb vähem rääkida ning rohkem lapsi kuulata ja austada laste initsiatiivi. Uurijad nimetasid seda lähenemisviisi „**tugitoolipedagoogikaks**“, kus õpetajad ei kiirusta pidevalt, vaid istuvad rahulikult laste juures ning teadvustavad, et varase lapseea hariduses on olulised kohalolek, olemine siin ja praegu, laste kaasamine ja kuulamine. Olulise järeldusena saab välja tuua selle, et lapsed õpivad teisi kuulama eelkõige siis, kui neid kuulatakse (Puroila et al., 2018).

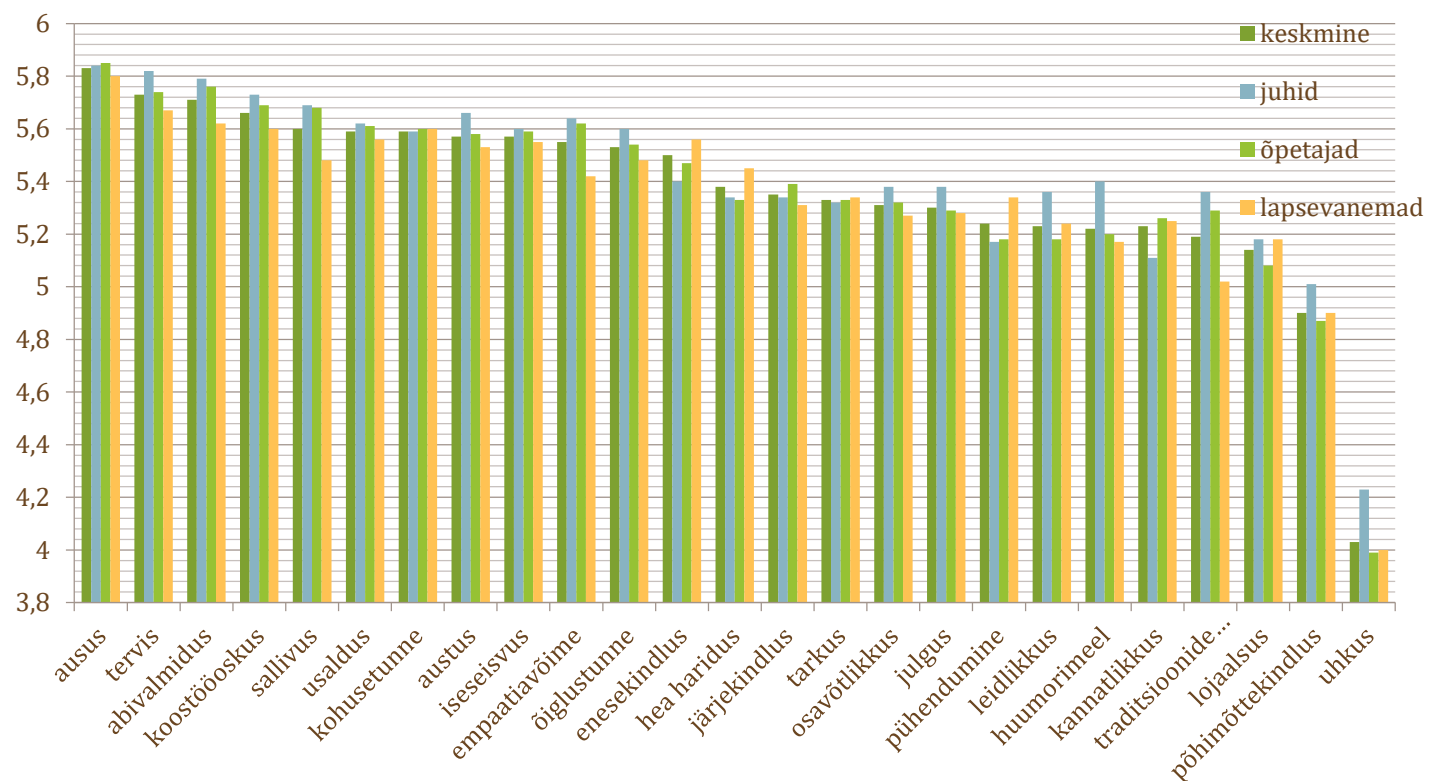
Millised on pedagoogide ja lastevanemate endi väärtused?

Milliseid väärtusi lastele õpetada ja kuidas seda teha?

Milliseid väärtusi peaks pedagoogide ja lastevanemate hinnangul lastele õpetama?

Kas me peame oluliseks õpetada lastele samu väärtusi?

Huumorimeel

Uhkus

Leidlikkus

Enesekindlus

Pühendumus

Hea haridus

Kannatlikkus

Kuidas väärtuskasvatus pedagoogide ja lastevanemate hinnangul lasteasutuses toimub?

Rühma reeglite järgimine

Igapäevased tegevused

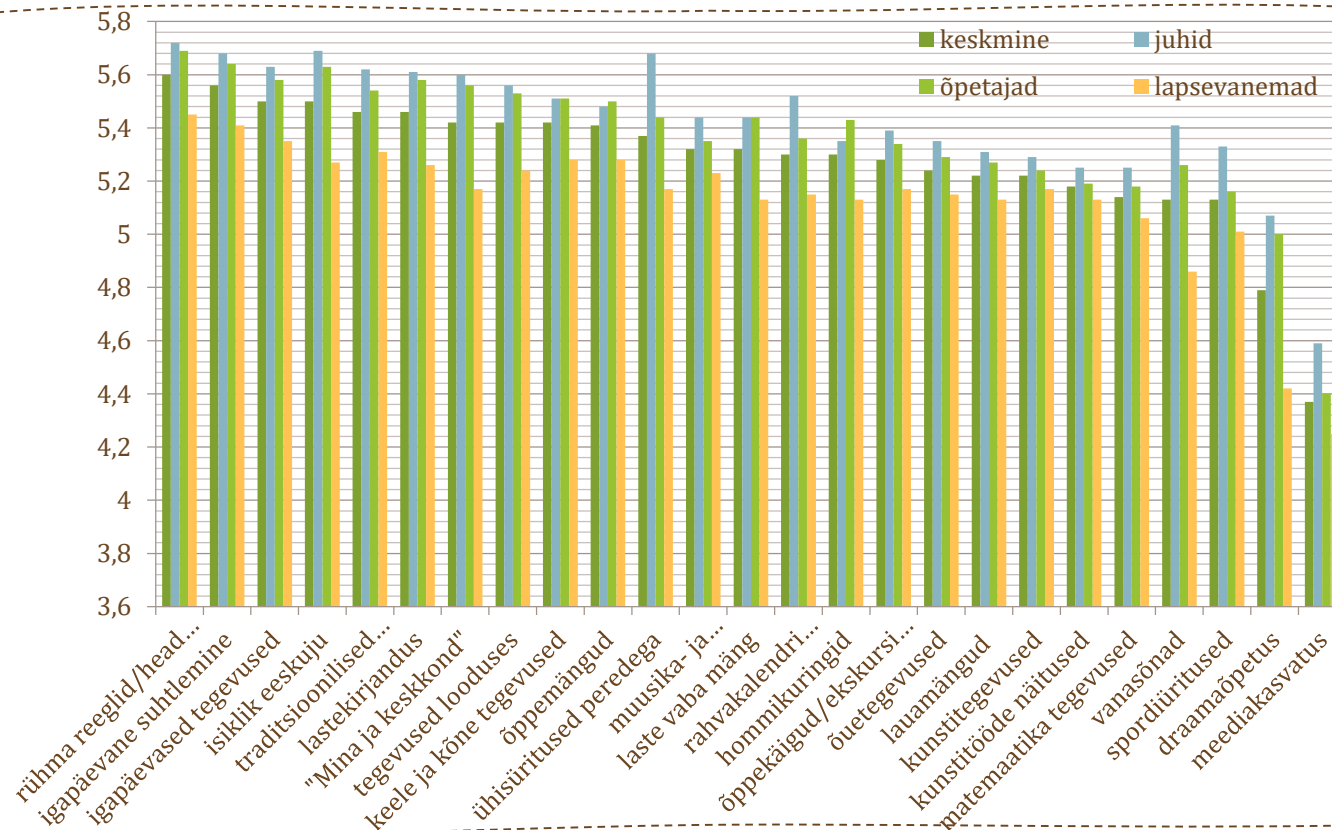
Igapäevane suhtlemine

Isiklik eeskuju

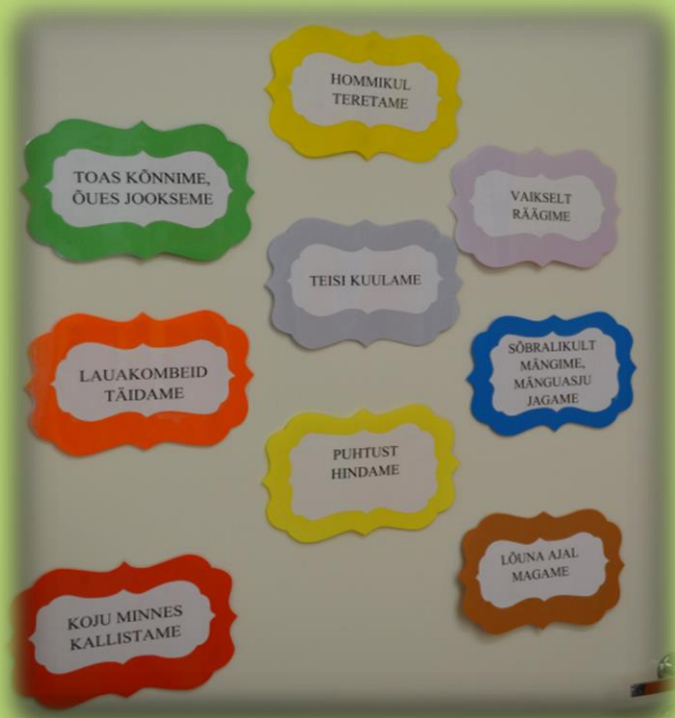
Reeglid väärtuskasvatuse osana

Reeglid on kindlasti osa väärtuskasvatusest, kuid siinkohal on oluline teadvustada, et lapsi tuleb reeglite loomise protsessi kaasata ning lastega koos tuleb reeglite ja väärtuste üle arutleda. Ühtlasi on täiskasvanutel vajalik mõelda sellele, et lapsed võivad mõnikord kokkulepitud reegleid ka rikkuda, sest nad alles õpivad ühiskonnaliikmeks olemist. Sel juhul peaksid täiskasvanud endale teadvustama, et nad edastavad väärtusi igas olukorras ning nad peavad jääma headeks eeskujudeks ka konfliktsituatsioonide, eriarvamuste ja ebameeldivate olukordade lahendamisel (Thornberg, 2016).

Väärtuskasvatuse toimumiseks oluline pedagoogide ja lastevanemate hinnangul

Reeglid versus tugitoolipedagoogika?

Kokkuvõtteks I

- Väärtused võivad erinevatel inimestel olla erinevad ja erineva tähtsusega. Sellest tulenevalt on vajalik väärtuste üle ühiselt arutleda.
- Väärtused, mida peetakse oluliseks lastele õpetada, on sarnased täiskasvanute enda jaoks oluliste väärtustega.
- Täiskasvanute endi väärtused mõjutavad suhtumist, käitumist ja otsuste tegemist lasteasutuse igapäevaelus ning on olulises seoses laste väärtuste kujunemisega.
- Täiskasvanute endi väärtused on osa lasteasutuse kultuurist, mis omakorda mõjutab oluliselt laste heaolu ja hakkamasaamist koolieelses lasteasutuses.
- Väärtused, mida peetakse oluliseks lastele õpetada, võivad olla erinevad. Seega on vajalik koostöö ning arutelud kõikide osapoolte vahel.

Kokkuvõtteks II

- Pedagoogide ja lastevanemate arusaamad väärtustest ja väärtuskasvatusest võivad olla väga erinevad. Oluline on koostöö ja diskussioon pedagoogide ja lastevanemate vahel.
- Väärtuskasvatuseks ei ole ühte kindlat meetodit, vaid esineb samaaegselt mitmeid erinevaid üksteisest sõltumatuid võimalusi.
- Väärtuskasvatus toimub nii teadlikult kui ka mitteteadlikult, nii-öelda varjatud õppekava kaudu.
- Väärtuskasvatus koolieelses lasteasutuses avaldub praktiliselt kõiges; õppetegevuste kõrval näiteks ka üritustes, sotsiaalsetes suhetes, mängus, traditsioonides, reeglites ning ühtlasi terves lapsi ümbritsevas keskkonnas.
- Väärtuste õpetamisel on väga tähtsal kohal täiskasvanu eeskuju.
- Väärtuskasvatus on suuresti seotud ka täiskasvanute emotsioonide, käitumise ja kõnemaneeeridega ning vähem tähtsad ei ole pedagoogi või lapsevanema hääletoon ja žestid.

Seotud allikad:

- Ülavere, P. & Veisson, M. (2015). The values of Estonian preschool childcare institutions' principals, teachers, and parents. *The European Journal of Social and Behavioural Sciences*, 13(2), 1791–1799.
- Ülavere, P. & Veisson, M. (2015). Values and Values Education in Estonian Preschool Child Care Institutions. *Journal of Teacher Education for Sustainability*. 17 (2), 108–124. ISSN (Online) 1691-5534, DOI: 10.1515/jtes-2015-0014
- Ülavere, P. & Veisson, M. (2017). Assessments by principals, teachers, and parents on values education in Estonian kindergartens. *Early Years: an international research journal*, Published online: 02 Feb 2017, 1–24, DOI:10.1080/09575146.2017.1283296
- Ülavere, P. & Tammik, A. (2017). Value Education in Estonian Preschool Child Care Institutions. *Journal of Teacher Education for Sustainability*, 19(1), pp. 129-146, DOI:10.1515/jtes-2017-0009
- Ülavere, P. (2010). Väärtuskasvatus Tallinna Lasteaia Kikas kogemuse põhjal. Rmt. M. Veisson (Koost.). *Väärtused koolieelses eas. Väärtuskasvatus lasteaias*. Tartu: Tartu Ülikooli eetikakeskus, 175-188.
- Ülavere, P., Veisson, M. & Tammik, A. (2017). Väärtused ja väärtuskasvatus. T. Õun & K. Nugin (Koostajad). *Õppeja kasvatustegevus lasteaias*. Tallinn: Kirjastus Atlex, 68-83.
- Ülavere, P. (Doktoritöö käsikiri). Koolieelsete lasteasutuste pedagoogide ja lastevanemate väärtused ning nende hinnangud väärtuskasvatusele. Doktoritöö juhendajad prof M. Veisson ja I. Tart, Tallinna Ülikool, Haridusteaduste instituut.

Tänan kuulamast!
parjeulavere@gmail.com